

ANALÜÜS KAALUTUD KESKMISTE JUURDEHINDLUSTE KOHTA RAVIMITE HULGI- JA JAEMÜÜGIL

Sotsiaalministeerium, detsembris 2017

1. Sissejuhatus

Ravimipoliitika peamisteks eesmärkideks on

- tagada ravimite ohutus, efektiivsus ja kvaliteet,
- tagada ravimite geograafiline ja rahaline kättesaadavus ning ratsionaalne kasutamine.

Ravimite geograafiline kättesaadavus sõltub ravimitootjate (müügiloa hoidjate) valmisolekust oma ravimeid Eestis turustada ning hulgi- ja jaemüüjate piisavast arvust ja nende teenuse kvaliteedist. **Ravimite rahaline kättesaadavus** sõltub ravimite hinnast, (ravimeid enam tarvitava) elanikkonna ostujõust ja ravimite riigipoolsest hüvitamisest.

Ravimi hind tarbijale kujuneb järgmiselt: tootja hind (hulgiostuhind) + hulgimüüja juurdehindlus + jaemüüja juurdehindlus + käibemaks. Ravimite rahalise kättesaadavuse tagamiseks rakendatakse hinda mõjutavaid meetmeid kõigil tasanditel:

- a) hinnakokkulepete sõlmimine tootjatega ja piirhindade kehtestamine – meede mõjutab tootja hinda,
- b) hulgimüügi juurdehindluse piirmäär – meede reguleerib juurdehindlust (hinnalisandit) hulgimüügi tasandil,
- c) jaemüügi juurdehindluse piirmäär – meede reguleerib juurdehindlust (hinnalisandit) jaemüügi ehk apteegi tasandil,
- d) ravimite käibemaks on 9%, so madalam tavapärasest kaupade ja teenuste 20%-st käibemaksust.

Seega reguleeritakse Eestis, sarnaselt teiste Euroopa Liidu riikidega, ravimite hinda kõigil tasanditel, mis mõjutavad ravimite lõpphinna kujunemist.

Juurdehindluse piiramine ravimite müügil on põhjendatud, kuna tegemist on elanikkonna eluiga ja elukvaliteeti mõjutava kaubaga ning ravimite eest tasumisel osaleb suures osas riik. Põhiseaduse § 28 lg 1 kohaselt on igaühel õigus tervise kaitsele, mille sisust tulenevalt on riigil muuhulgas kohustus läbi kohaste normide tagada ravimite kättesaadavus elanikkonnale. Seega on ravimite juurdehindluse piiramise eesmärgiks rahva tervise kaitse.

Vastavalt 1.03.2005. a jõustunud ravimiseaduse § 15 lõikele 2 võtab Vabariigi Valitsus juurdehindluse piirmäärade ja nende rakendamise korra kehtestamisel arvesse **ravimite geograafilist ja rahalist kättesaadavust lõpptarbijatele, ravimite turustamisega seotud riske ning kaalutud keskmist juurdehindlust. Kaalutud keskmine juurdehindlus** on ravimiseaduses defineeritud kui eri hinnagruppides müüdavate ravimite protsentuaalsete juurdehindluste keskmine, mis on läbi kaalutud sisseostuhindades arvestatud rahalise käibe proportsiooniga igas hinnagrupis. Seaduse § 15 lõike 3 punktide 1-3 kohaselt tuleb ravimite hulgi- ja jaemüügil rakendada proportsionaalset ja fikseeritud juurdehindlust, juurdehindluse piirmäär ei tohi olla suurem kui 6,39 eurot ühe pakendi kohta ning juurdehindlus eri hinnagruppide ravimitele peab looma võrdse huvitatuse kõigi ravimite käitlemiseks. Lisaks sätestavad § 15 lõike 3 punktid 4 ja 5, et kaalutud keskmine juurdehindlus peab ravimite hulgimüügil jääma vahemikku 7-10% ning jaemüügil vahemikku 21-25%.

Vabariigi Valitsuse 21.5.2005 määrusega nr 36 „Ravimite hulgi- ja jaemüügi juurdehindluse piirmäärad ning nende rakendamise kord“ kehtestatud juurdehindlusmudel on regressiivne, st mida kõrgema ostuhinnaga on ravimi pakend, seda madalam on lubatud maksimaalne juurdehindlus **protsentides** (Tabel 1, Tabel 2). Selline juurdehindlusmudel püüab ühtlustada

pakendi käitlemisest saadavat tulu – tagada müüjate huvitatus mitte ainult kõrgehinnaliste, aga ka odavamate ravimite turustamise vastu.

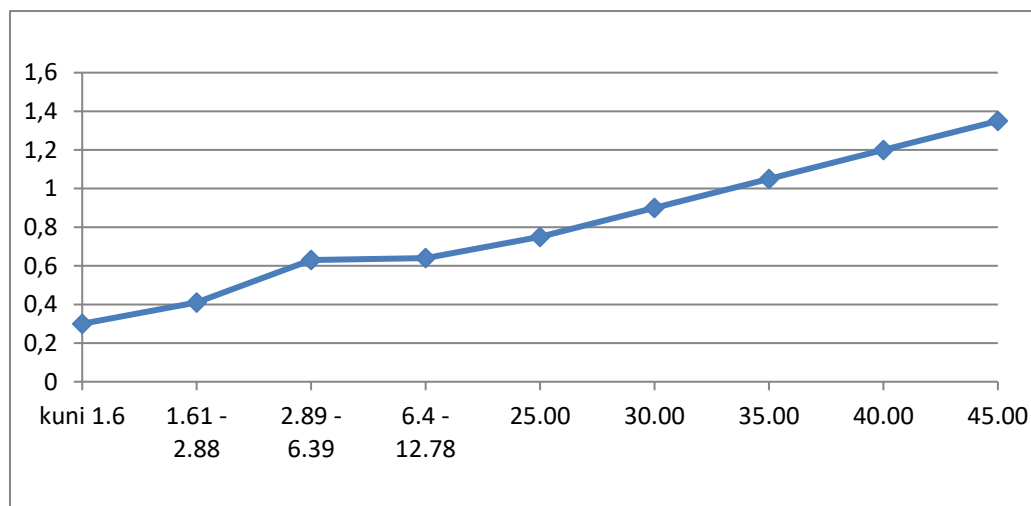
Tabel 1. Ravimite maksimaalsed juurdehindlused hulgemüügil

Pakendi hinnavaheemik, eurot	Maksimaalne juurdehindlus
kuni 1,6	20%
1,61 – 2,88	15%
2,89 – 6,39	10%
6,4 – 12,78	5%
üle 12,78	3%, maks 6,39 eurot

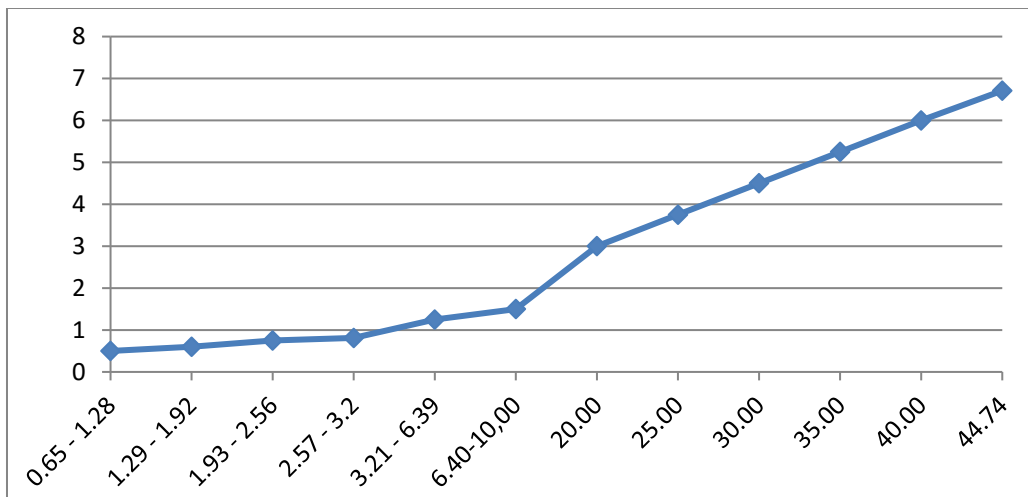
Tabel 2. Ravimite maksimaalsed juurdehindlused jaemüügil

Pakendi hinnavaheemik, eurot	Maksimaalne juurdehindlus
kuni 0,64	0,38 eurot
0,65 – 1,28	40% + 0,38 eurot
1,29 – 1,92	35%
1,93 – 2,56	30%
2,57 – 3,20	25%
3,21 – 6,39	20%
6,40 – 44,74	15%, maks 6,39 eurot
üle 44,74	5,11 eurot

Kuigi maksimaalne lubatud juurdehindlus protsendina ravimi pakendi ostuhinna kallinemisel väheneb, siis absoluutväärtuses – **rahas** – siiski suureneb (vt joonised 1 ja 2).

Joonis 1. Maksimaalne juurdehindlus eurodes pakendi kohta hulgemüügil

Joonis 2. Maksimaalne juurdehindlus eurodes pakendi kohta jaemüügil

Tulenevalt ravimiseaduse § 15 lõikest 4 peab hulgimüügi tegevusloa omaja iga aasta 1. märtsiks esitama Sotsiaalministeeriumile koondkäibearuande eelmise aasta jooksul väljastatud retsepti- ja käsimüügiravimite, välja arvatud veterinaarravimite kohta. Edastatav aruanne peab sisaldama infot järgmiste andmete kohta:

- ravimite **läbimüük pakendites ja sisseostuhindades** (ilma käibemaksuta), grupeerituna hulgimüügi juurdehindluse aluseks olevatesse hinnagruppidesse,
- **käive väljamüügihindades jaemüügiapteekidele** (ilma käibemaksuta), grupeerituna jaemüügi juurdehindluse aluseks olevatesse hinnagruppidesse.

Esitatud andmete alusel koostab Sotsiaalministeerium igal aastal analüüsi, mille alusel hinnatakse maksimaalsete lubatud juurdehindluste vastavust ravimiseaduse § 15 lõike 3 punktides 4 ja 5 toodud kaalutud keskmistele juurdehindlustele.

2. Lähteandmed

Käibearuanded esitati enamasti eelnevalt kokkulepitud vormil <http://sm.ee/et/ravimite-hinnastamine-ja-huvitamine> (Aruande vorm hulgimüüjatele). Kuigi ravimiseaduses ei ole seda täpsustatud, on aruandekohuslastel palutud:

- ravimite sisseostuhindades deklareeritud käibe all pidada silmas samal aastal **soetatud ja edasimüüdnud** ravimite summaarset hulgimüügi ostuhinda,
- ravimite väljamüügikäibe all pidada silmas **tegelikku**, mitte maksimaalset lubatud väljamüügikäivet,
- eraldi välja tuua nende ravimite hulgimüügi sisseostu käive, mille hind **ületas 213,02 eurot** (millest alates on juurdehindlus fikseeritud 6,39 euroga);
- ravimi hulgimüügi ostuhinna all silmas pidada ravimi CIP-hinda - koosneb kauba ostuhinnast, pealelaadimise kuludest müüja/saatja laos, veokuludest saatjamaal, eksporttollist, pealelaadimise kuludest saatjamaa terminalis, rahvusvahelise veo kuludest, mahalaadimise kuludest saajamaa terminalis, veokuludest saajamaal (kuni hulgilaoni).

Analüüsis on kasutatud üheksa ravimite hulgimüüjalt laekunud koondkäibe aruandeid (ülejäanud ei esitanud), sh kolme suurima hulgimüüja andmeid, kes on viimastel aastatel esindanud ligikaudu 80% kogu ravimiturust. Tabelites on võrdlusena kasutatud ka 2011.-2015. aastate kaalutud keskmiste juurdehindluste andmeid, kuid kuna erinevatel aastatel on koondkäibearuandeid esitanud erinev hulk hulgimüügiettevõtteid, siis sobivad aastate

võrdlemiseks eeskätt suht-, mitte absoluutarvud. Samuti on analüüsis kasutatud ravimite hulgi- ja jaemüügistatistika andmeid, mida nimetatud ettevõtetelt kogub ravimiseaduse § 26 lõike 9 punkti 1 ning § 31 lõike 6 punkti 3 alusel Raviamet.

3. Ravimite käive ja juurdehindlus hulgimüügil

Allpool (Tabel 3) on esitatud Raviameti ja Sotsiaalministeeriumi võrdlevad andmed ravimite hulgimüügikäibe kohta.

Tabel 3. Ravimite 2016. a hulgimüügi käive väljamüügihindades

	Hulgimüügi väljamüügi hindades Raviameti andmetel (mln eurot, km-ta)	Pakendites (mln tk)	Hulgimüügi väljamüügi hindades Sotsiaalministeeriumi andmetel (mln eurot, km-ta)	Pakendites (mln tk)
üldapteek	205,3	26,1	180	22
haiglaapteek	82,1	2,7		
teised asutused	2,5	0,2		
2016	289,9	29	391	33

Sotsiaalministeeriumil on kohustus koguda andmeid ainult ravimite hulgimüügi sisseostuhindade kohta, samas ei ole ministeerium pädevaks asutuseks järelevalve teostamisel hulgimüügi ja apteegiteenuse osutamise, sh ostu ja müügiga seotud andmete õige esitamise üle. Raviamet kogub andmeid hulgimüügi väljamüügi ning apteekide sisseostu ja väljamüügi kohta (apteekide käibeandmed on üldised, st konkreetsete pakenditega mitteseostatavad).

Ravimite hulgimüügi kohta jaeapteekidele laekus Sotsiaalministeeriumile võrreldes Raviametiga vähem andmeid, seetõttu erinevad ka nimetatud käibe numbrid (Tabel 3, rida üldapteek). Võrreldes Raviametile ja Sotsiaalministeeriumile laekunud andmeid hulgimüügi väljamüügi kohta (Tabel 3, rida 2016) ilmneb, et ligikaudu kolmandik hulgimüügikäibest taandub **hulgimüüjate omavahelisele müügile**. See tähendab, et küllaltki suur osa ravimipakenditest liigub enne lõpptarbimise jõudmist läbi mitme hulgimüüja. Metoodiliselt on oluline silmas pidada, et kaalutud keskmist juurdehindlust mõjutab ravimimüük ka mujale kui lõpptarbimisele (müüjate omavaheline müük, **eksport**), samas ei ole see seotud siseriikliku ravivajadusest tuleneva nõudlusega.

Järgnevalt on tabelites 4 ja 5 on toodud kokkuvõtte Sotsiaalministeeriumile esitatud andmetest hulgimüügi sisseostukäibe kohta 2011.-2016. a. Ülevaate aluseks olevatest andmetest selgus, et 2016. a oli ravimite hulgimüügituru käive sisseostuhindades 374 miljonit eurot (vt Tabel 4) ja pakendites 33,0 miljonit pakendit (vt Tabel 5). Käesolevas ülevaates on korrigeeritud 2015 koondnumbreid, seoses Tamro Eesti OÜ esitatud andmete täiendustega.

Tabel 4. Hulgimüüjate hulgimüügikäive sisseostuhindades ja jaotus hulgimüügi juurdehindluse aluseks olevatesse hinnavaheemikesse

Pakendi hinnavahe- mik, eur	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%
kuni 1,6	4 293 398	2	4 176 854	1	4 250 394	1	4 021 117	1	3 825 673	1	3 589 025	1
1,61 - 2,88	15 762 244	6	16 878 753	6	17 047 528	6	16 082 280	5	14 194 612	4	13 197 769	4
2,89 - 6,39	40 150 296	16	43 668 623	15	43 994 089	15	47 559 310	15	52 840 274	16	46 004 838	12
6,4 - 12,78	48 495 042	19	47 222 789	17	48 138 773	17	47 599 251	15	48 402 740	14	47 503 334	13
üle 12,78	114 351 887	45	124 278 310	44	131 919 734	46	139 987 605	45	158 084 848	47	178 920 971	48
üle 213,02	29 238 601	12	47 820 443	17	42 714 950	15	59 094 634	19	61 692 209	18	85 667 915	23
Kokku	252 291 467	100	284 045 773	100	288 065 467	100	314 344 196	100	339 040 356	100	374 883 853	100

Tabel 5. Ravimite hulгимüügi käive pakendites ja jaotus hulгимüügi juurdehindluse aluseks olevatesse hinnavahe-
mikesse

Pakendi hinnavahe- mik, eur	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%
kuni 1,6	4 485	15	4 368	14	4 506	14	4 149	13	3 883	12	3 627	11
1,61 - 2,88	6 973	23	7 419	24	7 412	24	6 960	22	6 263	19	6 021	18
2,89 - 6,39	9 916	33	10 794	34	10 845	34	11 814	37	13 186	40	14 026	42
6,4 - 12,78	5 603	19	5 455	17	5 492	17	5 459	17	5 514	17	5 367	16
üle 12,78	2 920	10	3 254	10	3 191	10	3 406	11	3 631	11	3 885	12
üle 213,02	49	0,2	89	0,2	69	0,2	107	0,3	96	0,3	94	0,2
Kokku	29 949	100	31 378	100	31 517	100	31 894	100	32 574	100	33 020	100

Nähtub, et **ravimite rahaline käive** on suurenenud kallimates hinnagruppides - üle 12,78 eurose sisseostuhinnaga ravimid moodustavad enam kui poole (71%) kogu hulгимüügi rahalisest sisseostukäibest (Tabel 4). Vaadates **ravimite käivet pakendites** (Tabel 5) ilmneb aga rahalisele käibele vastupidine jaotus: ligi kolmandiku (29%) sisseostetud ravimitest moodustavad kuni 2,88 eurose sisseostuhinnaga pakendid ning 87% moodustavad pakendid, mille sisseostuhind ei ületa 12,78 eurot.

Ravimi pakendi käitlemisega seotud müüja kulutused (nt ladustamisele, transportimisele) ei sõltu pakendi sisseostuhinnast, vaid selle suurusest, säilitustingimustest jms. Seda on oluline silmas pidada, püüdmaks leida vastust küsimusele, mida soovitakse keskmise juurdehindluse reguleerimisega saavutada. Rahalise käibega kaalutud keskmine juurdehindlus koos rahalise müügikäibega annab informatsiooni ravimite juurdehindlusest saadava tulu kohta müügi-ettevõtte seisukohalt. Nimetatud keskmist juurdehindlust võib aga kõrvutada pakendite käibega kaalutud keskmise juurdehindlusega, mis iseloomustab keskmist hinnalisandit ravimi tarbija seisukohalt ehk näitab, kui palju tulu teenitakse kõige sagedamini müüdü pakendi kohta. Järgnevalt on toodud sisseostuhindade ja pakendite käibe jaotuse alusel leitud kaalutud keskmised juurdehindlused 2011-2016. a. Olemasolevate andmete järgi oli 2016. a ravimite hulгимüügi **keskmine juurdehindlus 4,2% rahalise käibe ning 10,4% pakendite käibega kaalutuna** (Tabelid 6 ja 7).

Tabel 6. Ravimite hulгимüügi käibe struktuur sisseostuhindades ja sellega kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavahe- mik, eur	Maksimaalne juurdehindlus	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
		Sisse- ostu- hinda des käibe jaotu- s	Kaalutud keskmise	Sisse- ostu- hinda des käibe jaotu- s	Kaalutud keskmise	Sisse- ostu- hinda des käibe jaotu- s	Kaalutud keskmise	Sisse- ostu- hinda des käibe jaotu- s	Kaalutud keskmise	Sisse- ostu- hinda des käibe jaotu- s	Kaalutud keskmise	Sisse- ostu- hinda des käibe jaotu- s	Kaalutu- d keskmi- ne
kuni 1,6	20%	2%	0,34	1%	0,29	1%	0,30	1%	0,26	1%	0,23	1%	0,19
1,61 - 2,88	15%	6%	0,94	6%	0,89	6%	0,89	5%	0,77	4%	0,63	4%	0,53
2,89 - 6,39	10%	16%	1,59	15%	1,54	15%	1,53	15%	1,51	16%	1,56	12%	1,23
6,4 - 12,78	5%	19%	0,96	17%	0,83	17%	0,84	15%	0,76	14%	0,71	13%	0,63
üle 12,78	3%	45%	1,36	44%	1,31	46%	1,37	45%	1,34	47%	1,40	48%	1,43
üle 213,02		12%	0,13	17%	0,20	15%	0,15	19%	0,22	18%	0,18	23%	0,16
Kokku		100%	5,32%	100%	5,07%	100%	5,07%	100%	4,85%	100%	4,71%	100%	4,17%

Tabel 7. Ravimite hulгимүүgi käibe struktuur pakendites ja sellega kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavahe- mik, eur	Maksi- maalne juurde- hindlus	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
		Pake- ndite s käibe jaotu- s	Kaalutud keskmin- e	Pake- ndite s käibe jaotu- s	Kaalutud keskmin- e	Pake- ndite s käibe jaotu- s	Kaalutud keskmin- e	Pake- ndite s käibe jaotu- s	Kaalutu- d keskmin- e	Pake- ndite s käibe jaotu- s	Kaalutud keskmin- e	Pake- ndite s käibe jaotu- s	Kaalutu- d keskmi- ne
kuni 1,6	20%	15%	3,00	14%	2,78	14%	2,86	13%	2,60	12%	2,38	11%	2,20
1,61 - 2,88	15%	23%	3,49	24%	3,55	24%	3,53	22%	3,27	19%	2,88	18%	2,74
2,89 - 6,39	10%	33%	3,31	34%	3,44	34%	3,44	37%	3,70	40%	4,05	42%	4,25
6,4 - 12,78	5%	19%	0,94	17%	0,87	17%	0,87	17%	0,86	17%	0,85	16%	0,81
üle 12,78	3%	10%	0,29	10%	0,31	10%	0,30	11%	0,32	11%	0,33	12%	0,35
üle 213,02		0,2%	0,00	0,2%	0,00	0,2%	0,00	0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,3%	0,00
Kokku		100%	11,03%	100%	10,95%	100%	11,00%	100%	10,76%	100%	10,50%	100%	10,35%

Tuletades sisseostukäibe ja kaalutud keskmise juurdehindluse abil hulгимүүgi juurdehindlustulu eurodes ning jagades saadud arvu pakendite käibega selgub, et 2016. a oli **ühe hulгимүүgis käideldud pakendi keskmine juurdehindlus 0,47 eurot.**

4. Ravimite käive ja juurdehindlus jaemүүgil

Tabelites 8 ja 9 on esitatud Sotsiaalministeeriumile hulгимүүjate poolt edastatud andmed ravimite jaemүүgi käibe kohta rahas ja pakendites ning nende andmete alusel leitud kaalutud keskmise juurdehindluse kohta.

Tabel 8. Üldapteekide ravimimүүgi käibed ostuhindades ja kaalutud keskmine juurdehindlus

hinna- vahemik, eur	2011		2012		2013		2014		2015		Kaalutud kesk- juurde- h (%)	2016		Kaalutud kesk- juurde- h (%)			
	eur	%	eur	%	eur	%	eur	%	eur	%		eur	%				
kuni 0,64	263 817	0	305 074	0	285 201	0	278 151	0	306 936	0	0,12	193 021	0	0,07			
0,65 - 1,28	1 220 776	1	1 018 815	1	1 027 304	1	1 016 782	1	734 405	1	0,37	774 428	1	0,35			
1,29 - 1,92	2 125 944	2	2 095 789	1	2 019 480	1	1 940 954	1	2 115 216	1	0,46	2 040 433	1	0,40			
1,93 - 2,56	4 236 948	3	4 397 388	3	3 666 496	3	3 583 859	2	3 732 441	2	0,70	3 910 025	2	0,65			
2,57 - 3,2	7 418 265	5	8 350 730	6	9 049 341	6	7 928 174	5	6 968 897	4	1,08	7 139 342	4	0,99			
3,21 - 6,39	28 526 303	21	30 541 254	21	30 689 502	21	33 415 553	22	36 998 683	23	4,60	37 756 796	21	4,19			
6,4 - 44,74	63 920 287	46	65 678 166	46	65 500 395	44	67 810 365	44	65 599 322	43	6,42	70 267 724	39	5,84			
üle 44,74	28 646 426	21	31 542 742	22	35 165 153	24	37 391 092	24	40 767 782	25	1,19	58 268 929	32	1,18			
kokku	137 543 621	100	143 929 957	100	15,80	147 402 872	100	15,46	153 364 930	100	15,25	160 946 911	100	14,97	180 350 697	100	13,67

Tabel 9. Ravimite jaemüügi käibed pakendites

Pakendi hinna- vahemik, eur	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%
kuni 0,64	461	2	528	3	486	3	452	2	492	2	317	1
0,65 - 1,28	1 389	7	1 120	5	1 132	5	1 116	5	794	4	838	4
1,29 - 1,92	1 351	7	1 329	6	1 269	6	1 200	6	1 335	6	1 287	6
1,93 - 2,56	1 921	9	1 974	9	1 649	9	1 613	8	1 689	8	1 815	8
2,57 - 3,2	2 673	13	2 961	14	3 218	14	2 807	13	2 472	11	2 529	12
3,21 - 6,39	6 692	33	7 173	34	7 216	34	7 951	38	8 820	41	8 986	41
6,4 - 44,74	5 502	27	5 659	27	5 565	27	5 704	27	5 727	26	5 719	26
üle 44,74	271	1	310	1	332	1	352	1	375	2	417	2
kokku	20 279	100	21 054	100	20 867	100	21 195	100	21 704	100	21 908	100

Nähtub, et 2016. a oli ravimite jaemüügi kaalutud keskmine juurdehindlus 14% rahalise käibe järgi arvutatuna (Tabel 8). Samaselt hulgemüügiga on üldiselt märgatav rahalise käibe nihkumine kallimatesse hinnagrupidesse, mis tingib kaalutud keskmise juurdehindluse mõningase vähenemise. 72% jaemüügis käibivatest pakenditest on sisseostuhinnaga alla 6,39 eurot. Enim on müük koondunud vahemikku 3,21-6,39 eurot, millise hinnaga pakendid moodustasid 41% käideldud pakenditest (Tabel 9). Madalamates hinnagruppides on käibed väga väikesed, mistõttu oleks seal mõistlik juurdehindlusvahemike arvu vähendada.

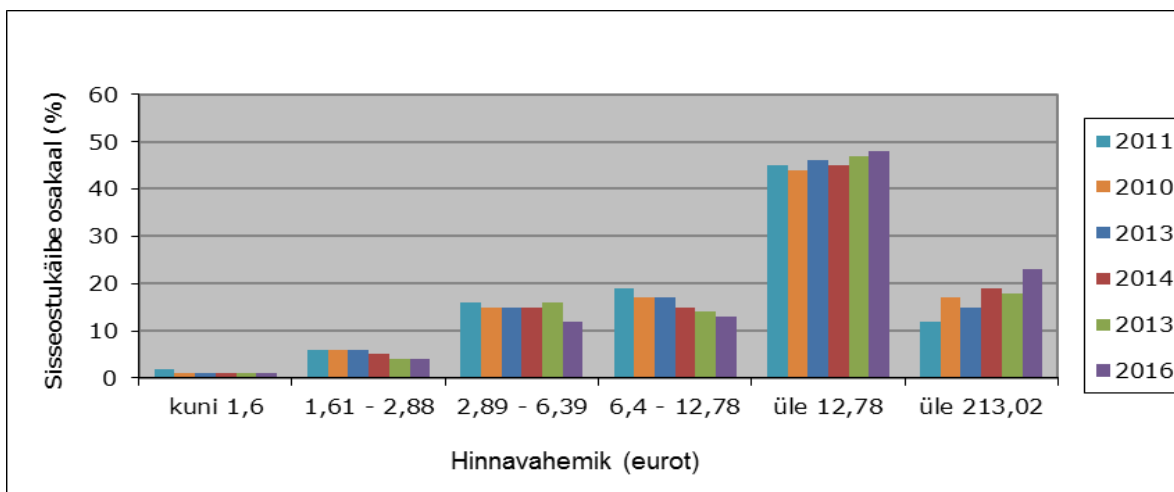
5. Ravimite käibe ja struktuuri muutus ajas

Viimasel viiel aastal on Raviameti andmetel nii käive pakendites kui ka rahas võrreldes eelmiste aastatega igal aastal suurenenud.

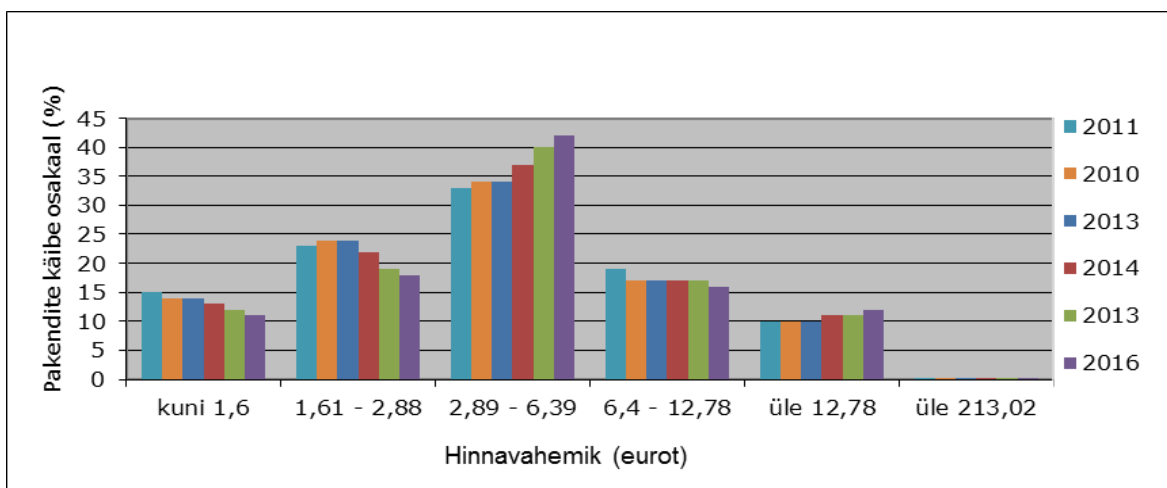
Tabel 10. Ravimituru maht hulgemüügi väljamüügihindades ja kasv

Aasta	Käive pakendites	Muutus, %	Käive rahas, eurot	Muutus, %	Ravimite struktuursest kallinemisest tingitud kasv, %
2011	25 017 286	3,2%	204 426 547	5,3%	2,2%
2012	26 494 642	5,9%	221 735 954	8,5%	2,6%
2013	26 984 426	1,9%	230 973 022	4,2%	2,3%
2014	27 562 289	2,1%	249 421 135	8,0%	5,8%
2015	28 262 490	2,5%	265 152 042	6,3%	3,8%
2016	29 008 834	2,6%	289 888 027	9,3%	6,7%

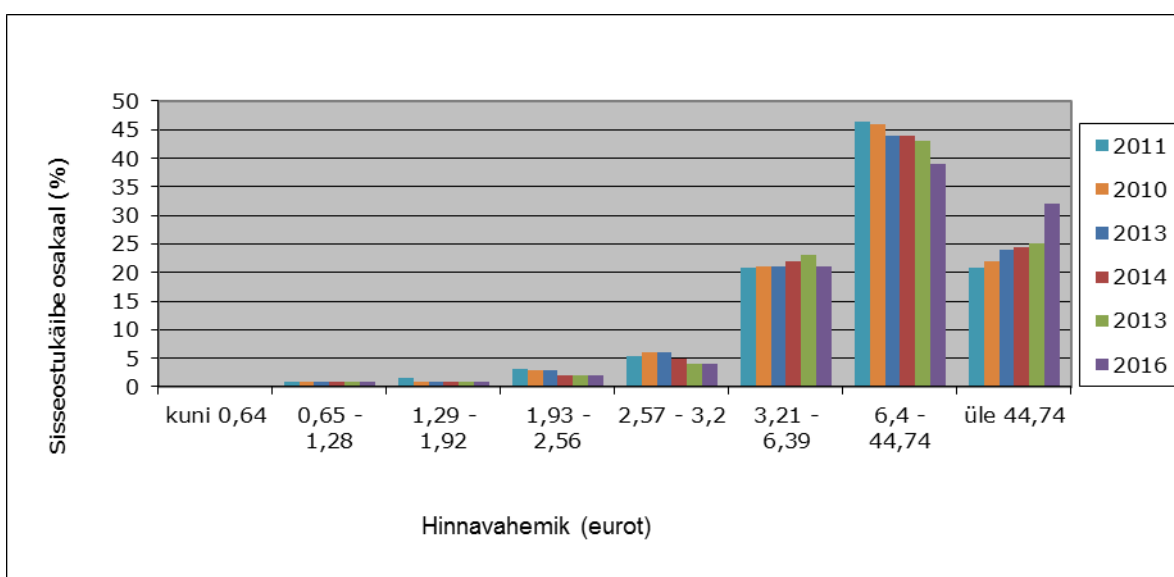
Allpool on esitatud ravimite käibe struktuuri muutused aastatel 2010-2015 ka illustratiivselt (Joonised 3-6).

Joonis 3. Ravimite hulgemüügi rahalise sisseostukäibe osakaal hinnavaheemike kaupa

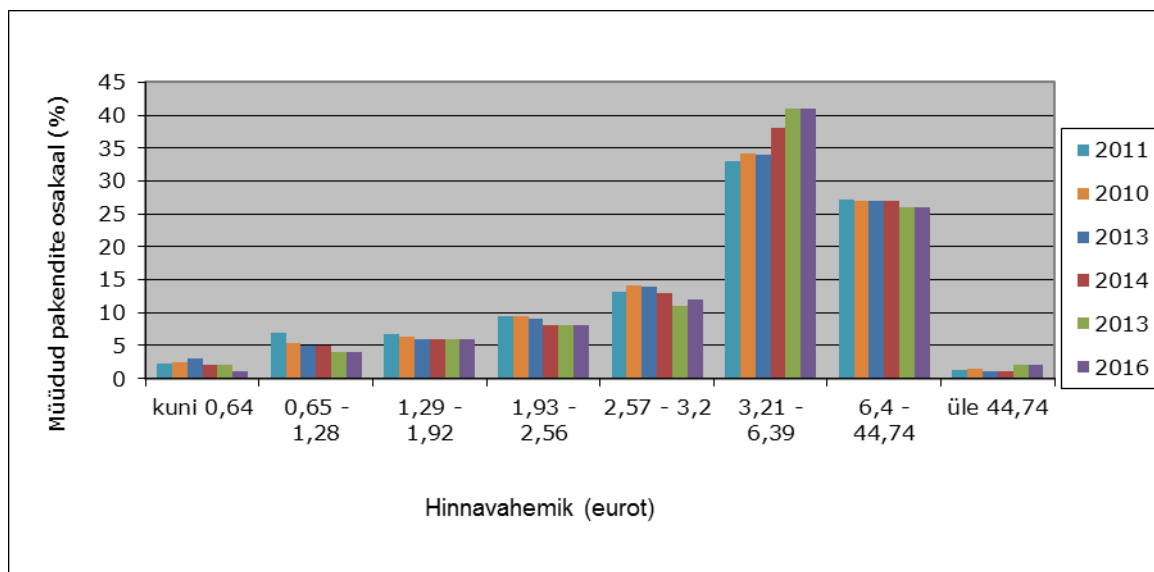

Joonis 4. Hulgemüügis müüdnud ravimipakendite osakaal hinnavaheemike kaupa

Joonis 5. Ravimite jaemüügi rahalise käibe osakaal hinnavaheemike kaupa

Joonis 6. Jaemügis müüdnud ravimipakendite osakaal hinnavaheemike kaupa

6. Ravimite juurdehindlusprotsendi muutus ajas ja seos müügituluga

Kuna hulgi- ja jaemüügiettevõtete poolt ravimitele rakendatava juurdehindluse maksimum on piiratud, kuid maksimaalsest väiksema juurdehindluse rakendamine on lubatud, võrdleme allpool (Tabel 11) maksimaalse lubatud ja realselt rakendatud juurdehindluste erinevust. Samuti võrdleme kaalutud keskmise juurdehindluse protsenti ja juurdehindlusest saadava tulu muutust ajast. Oluline on märkida, et 2011. a viie hulгимүүija **tegeliku väljamüügikäibe** kohta; teistel aastatel tegelikku väljamüügikäivet enamik hulгимүүujaid Sotsiaalministeeriumile ei esitanud. Tegelik keskmine juurdehindlus ravimite jaemüügil on saadud Raviametile esitatud apteegistatistikast.

Tabel 11. Maksimaalne ja tegelik kaalutud keskmine juurehindlus hulгимүүgis ja jaemüügil

Aasta	Lubatud maksimaalne keskmine juurdehindlus hulгимүүgis, %	Tegelik keskmine juurdehindlus hulгимүүgis, %	Lubatud maksimaalne keskmine juurdehindlus jaemüügis, %	Tegelik keskmine juurdehindlus jaemüügis, %*
2011	5,3	2,2	15,9	16,2
2012	5,1		15,8	16,1
2013	5,1		15,5	15,9
2014	4,9		15,3	15,6
2015	4,7		15,0	15,3
2016	4,2		13,7	14,1

Nähtub, et ravimite hulгимүүgil on realselt rakendatud juurdehindlus märkimisväärselt madalam maksimaalsest lubatud juurdehindlusest. Selle tõenäoliseks põhjuseks on **hulгимүүjate omavaheline ravimimüük**, mispuhul jaguneb (ühekordne) maksimaalne lubatud juurdehindlus mitme hulгимүүija vahel. Samuti rakendatakse ravimite sisseostu järgselt **tootjate poolseid allahindlusi**.

Jaemüügil võib realselt rakendatud juurdehindlus olla suurem kui hulгимүүgiandmete alusel eeldatav juurdehindluse piirmäär lubab - selle põhjuseks on tõenäoliselt **hulгимүүgis tehtud**

allahindlused, millest tulenevalt sattub kõrgema hinnaga hulгимүүki sisse ostetud ravim allahindluse järgselt madalamasse juurdehindluse vahemikku, mis lubab jae-väljamüügil rakendada kõrgemat juurdehindlusprotsenti.

Kuna juurdehindlusest saadavat tulu ei näita kaalutud keskmine juurdehindlusprotsent eraldivõetuna, on allpool (Tabelid 12-13) vaadeldud **ravimite juurdehindlusest saadud tulu** aastatel 2011-2016. Tulu leidmisel on korrutatud (Raviameti väljamüügikäivetest tuletatud) sisseostukäibed ja sellega kaalutud keskmised juurdehindlusprotsendid.

Tabel 12. Ravimite hulгимүүgi juurdehindlustulu muutus

Aasta	Käive hulгимүүgi sisseostu hindades, mln eurot	Kasv, %	Hulгимүүgi kaalutud keskmine juurdehindlus, %	Hulгимүүgi juurdehindluse kogumaht rahas, milj eurot	Hulгимүүgi juurdehindluse kogumahu kasv, %
2011	194	5,1%	5,3%	10	7,1%
2012	211	9,1%	5,1%	11	4,0%
2013	220	4,1%	5,1%	11	4,1%
2014	237	8,0%	4,9%	12	3,3%
2015	253	6,6%	4,7%	12	3,3%
2016	278	10,0%	4,2%	12	-1,7%

Tabel 13. Ravimite jaemүүgi juurdehindlustulu muutus

Aasta	Käive hulгимүүgi väljamүүgi hindades, mln eurot	Kasv, %	Jaemүүgi juurdehindluse kaalutud keskmine, %	Jaemүүgi juurdehindluse kogumaht rahas, milj eurot	Kasv, %
2011	204	5,2%	15,9%	32	3,3%
2012	222	8,8%	15,8%	35	8,3%
2013	231	4,1%	15,5%	36	1,8%
2014	249	7,8%	15,3%	38	6,3%
2015	265	6,4%	15,0%	40	4,7%
2015	290	9,4%	13,7%	40	-0,1%

7. Kokkuvõte

Käesolev analüüs näitab, et 2016. a oli ravimiseaduses toodud metoodika järgi leitud kaalutud keskmine juurdehindlus hulгимүүgis 4,2% ja jaemүүgis 13,7%.

Oluline on rõhutada, et keskmine juurdehindluse protsent ei ole „eesmärk omaette”: ravimite hulgi- ja jaemүүjate juurdehindluse reguleerimise, nagu ka ravimitootjatele rakendatavate meetmete eesmärgiks on hoida ravimite hinnad nii madalana kui võimalik ja nii kõrgena kui vajalik selleks, et tootjad ja müüjad oleksid motiveeritud Eestis ravimeid turustama.

Tänu andmete kogumisele, võrdlemisele ja analüüsimisele on ilmnenu järgmised küsitavused ja meetodilised puudused seoses kaalutud keskmiste juurdehindluste arvestamisega:

- Kaalutud keskmine juurdehindlus omab seost käideldud ravimite hinnaga, aga mitte käitlemisest saadava tuluga. Kaalutud keskmise juurdehindluse vähenemine näitab, et suhteliselt rohkem (võrreldes eelneva perioodiga) on müüdnud kallimaid ravimeid, kuid ei näita, et juurdehindlusest saadav tulu oleks vähenenud.

- Ravimiseaduses ega selle allaktides ei ole defineeritud „sisseostuhind“ ega „pakend“, millele ettevõtja võib juurdehindluse lisada ning mille kohta tuleb Sotsiaalministeeriumile andmeid edastada. Samuti ei ole ükski asutus volitatud teostama järelevalvet hulгимүүги sisseostuandmete õigsuse üle. Seetõttu puudub kindlus analüüsi aluseks olevate andmete kvaliteedis.
- Nii hulgi- kui ka jaemüüjate keskmist juurdehindlust tuleb kalkuleerida hulгимүүги sisseostuandmete alusel, mis ei anna aga adekvaatset pilti käideldud ravimite hindadest. Hindade rahvusvahelise refereerimise ja paralleelkaubanduse tõttu võivad ravimite hulgiostuhinnad olla millised tahes, kuid nende siseriiklikul turustamisel tehakse allahindlusi.
- Kaalutud keskmist juurdehindlust mõjutavad müüjate omavaheline ravimimüük ja eksport. Ravimite müügil ühelt hulгимүүгijalt teisele tuleb maksimaalset lubatud juurdehindlust jagada, mõlemad hulгимүүjad deklareerivad sisseostu ning vastavatesse hinnagruppidesse jäävate ravimite sisseostukäive kordistub. Ka ravimite eksport suurendab vastavatesse hinnagruppidesse jäävate ravimite sisseostukäivet.
- Tulenevalt eelnevast võib järeldada, et kaalutud keskmine juurdehindlus ei ole sobiv mõõdik ravimimüügi tulususe/jätkusuutlikkuse hindamiseks. Pigem võiks tugineda nt ravimite hulgi- ja jaemüügi kulumudelitele, millest ilmneks seos kehtestatud nõuete ning nende täitmiseks vajalike ja põhjendatud kulutuste vahel. Samuti võib paralleeli tuua tervishoiuteenuse osutajatega, kes esitavad vastavalt sotsiaalministri 07.12.2012 määrusele nr 51 „Tervishoiustatistika ja tervishoiualase majandustegevuse aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ning esitamise kord“ aruandeid oma majandustegevuse kohta.
- Ravimite juurdehindlusvahemikke tuleks kaasajastada – madalamaid hinnagruppe kokku võtta ja kõrgemaid enam diferentseerida.
- Andmete esitamise ja kogumisega seotud koormuse vähendamiseks ja järelevalve tõhustamiseks tuleks kogu ravimialane aruandlus koondada ühe andmesaaja (Ravimiameti) kätte.